

Toezicht in de openbare ruimte 2025

Voorwoord

Het gaat goed met Zwolle. We groeien en zijn een levendige stad, met inmiddels 128.000 inwoners. Daar zijn we trots op en we willen er alles aan doen om te zorgen dat Zwollenaren en bezoekers zich hier prettig en veilig voelen. Een stad leefbaar en veilig houden doe je met elkaar. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een schone en aantrekkelijke buitenruimte. Waar je met plezier wandelt, je hond uitlaat, naar werk of school fietst, geniet van het groen of met je (klein)kinderen speelt in het park.

Als je met zoveel mensen bent, dan moet je met elkaar wel een aantal afspraken maken over de openbare ruimte. Wat kan er wel, wat doe je liever niet en hoe houden we het samen fijn, schoon en veilig? Sommige regels hebben we expliciet vastgelegd, in een wet of in onze eigen gemeentelijke regels, andere afspraken zijn ongeschreven, maar gaan uit van fatsoen en respect voor andere gebruikers van die ruimte.

Toezicht wordt daarbij steeds belangrijker. Toezichthouders houden een oogje in het zeil, ze zijn een aanspreekpunt en gastheer/vrouw, die de weg kunnen wijzen of hulp bieden, maar ze bewaken en begrenzen ook waar het moet. Met dit samenspel van toezicht, voorlichting en handhaving zorgen zij voor naleving van de afspraken.

We zien dat er behoefte is aan meer en beter toegerust toezicht in onze buitenruimte. Daarbij hebben we als gemeente ook nieuwe taken en bevoegdheden gekregen. En op een aantal terreinen is meer controle nodig om te voorkomen dat er overlast of onveilige situaties ontstaan, omdat niet iedereen zich houdt aan de regels. We hebben dus meer en goed toegeruste mensen nodig om het toezicht op al die terreinen goed uit te kunnen voeren. Bovendien willen we dat onze toezichthouders meer flexibel en wijkgericht gaan werken, dat ze op meer plekken in de stad zichtbaar zijn en daarmee ook ongewenste situaties kunnen signaleren. Ik ben blij dat we met elkaar het belang inzien van goed en voldoende toezicht.

In deze visie beschrijven hoe we het toezicht in de openbare ruimte in 2025 voor ons zien. De eerste stappen zijn gezet en we zijn op de goede weg, maar er is nog het nodige te doen. Ik wens ons allen daarbij veel succes!

William Dogger
Wethouder Toezicht en Handhaving

Inhoud

	Voorwoord	2
1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Wat is de reikwijdte van deze visie?	4
2	Het toezicht in de openbare ruimte in 2025	5
2.1	Strategische uitgangspunten	5
	1. Toezicht draagt bij aan de leefbaarheid en het voorkomen van overlast	5
	2. Toezicht draagt bij aan het vroegtijdig signaleren en aanpakken van leefbaarheidsvraagstukken	5
	3. Toezicht draagt bij aan professioneel partnerschap	5
	4. Toezicht draagt bij aan de balans tussen recreatie en de bescherming van natuurgebieden	6
2.2	Douwe en Fleur, toezichthouders 2025	6
3	Ontwikkelingen	7
3.1	Huidige situatie	7
3.2	Meer toezicht	7
3.3	Ander toezicht	7
3.4	Beter toegerust toezicht	8
3.5	Bijdrage aan andere opgaven en beleidsdoelen	8
3.6	Toekomst	9

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het coalitieakkoord 2018 - 2022 is afgesproken om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om het instrument toezicht en handhaving effectiever en zo mogelijk ruimer in te zetten. Deze nieuwe visie is het resultaat van deze verkenning en speelt in op de vele ontwikkelingen. Het laat zien waar we in 2025 willen staan met het toezicht in de openbare ruimte.

Zwolle wil een stad zijn waar het fijn is om te wonen en te zijn. Naast voldoende huizen en goede voorzieningen draagt ook de openbare ruimte bij aan een fijne leefomgeving. Inwoners en bezoekers voelen zich prettig als die ruimte schoon, heel en veilig is, en voor iedereen toegankelijk. Veiligheid en leefbaarheid ontstaan in onze wijken en buurten. Daarom stellen we die centraal in onze aanpak. Toezicht op maat in de wijken is een belangrijk middel om een veilige en leefbare openbare ruimte te behouden en daar waar nodig te versterken.

1.2 Wat is de reikwijdte van deze visie?

Deze visie beperkt zich tot het toezicht houden en handhaven in de openbare ruimte om bij te dragen aan veiligheid en leefbaarheid. De openbare ruimte is een ruimte die voor iedereen toegankelijk is. De meeste openbare ruimtes bevinden zich in de 'open lucht' zoals straten, parken, natuurgebieden, pleinen en winkelcentra. Toezicht en handhaving in de openbare ruimte is een gedeelde verantwoordelijkheid van gemeente en politie. De politie is primair aan zet waar het gaat om het handhaven van de openbare orde en veiligheid. De gemeentelijke toezichthouders kunnen ingrijpen waar de leefbaarheid wordt aangetast door overtredingen die overlast veroorzaken en tot veelvoorkomende ergernissen leiden. Het gaat dan bijvoorbeeld om zwerfvuil, (jongeren)overlast, hondenpoep, parkeerovertradingen etc. Maar ook het toezicht op de naleving van de APV, evenementenvergunningen en de Drank- en Horecawet vallen binnen hun takenpakket.

2 Het toezicht in de openbare ruimte in 2025

Onze visie

Toezicht in de openbare ruimte sluit aan bij de groei van de stad en de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving en is toekomstbestendig. Dit betekent dat we preventief aanwezig zijn in de wijken. De vraag en dynamiek van de wijken bepaalt de inzet. We geven invulling aan de rol van gastheer/vrouw en zijn aanspreekpunt voor inwoners en partners in de stad. We zijn dagelijks aanwezig op tijden dat de stad er om vraagt en zijn flexibel inzetbaar. Hierdoor kunnen we inzetten op overlastgevende situaties en leefbaarheidsvraagstukken zoals, verkeersonveilige situaties, fietsen in het voetgangersgebied, loslopende honden en hondenpoep en jeugdoverlast. We zijn zichtbaar, hebben een goede informatiepositie en kunnen daardoor vroegtijdig vraagstukken zoals bijvoorbeeld overlast en (ondermijnende) criminaliteit signaleren en aanpakken.

2.1 Strategische uitgangspunten

De visie is gebaseerd op vier strategische uitgangspunten die bijdragen aan een flexibeler en goed toegeruste organisatie van toezicht om daarmee in te kunnen spelen op de opgaven en ontwikkelingen.

1. Toezicht draagt bij aan de leefbaarheid en het voorkomen van overlast

We werken opgavegericht en onze inzet is afhankelijk van de vraag vanuit en de situatie en dynamiek in de wijken. De Stadsdeeladviezen – mede gebaseerd op de Buurt-voor-Buurt onderzoeken – vormen daarvoor het vertrekpunt, samen met de prioriteiten uit de veiligheidsvisie en ervaringen van toezichthouders in de afgelopen jaren. We willen de goede score van het Buurt-voor-Buurt onderzoek behouden. We werken daarom wijkgericht en zijn preventief aanwezig. Onze toezichthouders zijn dagelijks zichtbaar en flexibel inzetbaar. Op deze manier dragen we bij aan de leefbaarheid en het tegengaan van overlast en criminaliteit.

2. Toezicht draagt bij aan het vroegtijdig signaleren en aanpakken van leefbaarheidsvraagstukken

De toezichthouders fungeren als gastheer/vrouw en aanspreekpunt. Ze stimuleren mensen om zich aan de regels te houden en zo bij te dragen aan een plezierige woon- en leefomgeving. Door preventief aanwezig te zijn krijgen toezichthouders een goede informatiepositie en worden overlastsituaties en mogelijke ondermijnende criminele activiteiten vroegtijdig gesignaleerd en kunnen daardoor sneller worden aangepakt.

3. Toezicht draagt bij aan professioneel partnerschap

De toezichthouders zijn professionele en consistent optredende handhavers die op basis van hun bevoegdheden kunnen handhaven. Ze werken nauw samen met o.a.

wijkagenten, wijkmanagers, wijkbeheerders en andere toezichthouders van bijvoorbeeld de provincie en waterschappen. Zij hebben een goed netwerk met burgers en bedrijven, zoals de ROVA en maatschappelijke organisaties, zoals de huismeester van de corporaties. Het is daarnaast passend om als studentenstad en professioneel partner, in samenwerking met het middelbaar beroepsonderwijs, een leeromgeving te creëren voor de opleiding Handhaver, toezicht & veiligheid.

4. Toezicht draagt bij aan de balans tussen recreatie en de bescherming van natuurgebieden

We zien er op toe dat er een balans is tussen het recreëren in natuurgebieden en de bescherming hiervan. In afstemming en samenwerking met onze partners zien de toezichthouders er op toe dat de regels worden nageleefd. We maken afspraken met onze partners over het toezicht in de natuurgebieden.

2.2 Douwe en Fleur, toezichthouders 2025

Om inzicht te geven in wat we willen bereiken nemen we je mee in een dag van de toezichthouders in 2025. Maak kennis met Douwe en Fleur.

Douwe en Fleur houden toezicht in de openbare ruimte en zijn het gezicht van de gemeente, de oren en ogen op straat. Zij werken wijkgericht en surveilleren vanochtend samen in de binnenstad en houden toezicht op diverse aspecten zoals afval, gebruik van de openbare ruimte, overlast door personen, honden, wildplassen, parkeren enzovoorts. Douwe houdt een fietser aan die zich beroept op het feit dat andere mensen ook in de straat fietsen, maar hij laat zich niet uitlokken tot een discussie. Hij wijst de man vriendelijk op zijn fout en geeft een bekeuring die de fietser mokkend in ontvangst neemt.

Douwe en Fleur lopen langs een pand dat al lange tijd leegstaat maar waar nu wordt verbouwd. Ze noteren de gegevens van het pand zodat zij de collega's van bouwtoezicht erop kunnen attenderen. Op deze manier versterken zij de informatiepositie van de gemeente. Terwijl Douwe en Fleur teruglopen naar het Stadskantoor, vraagt een toerist waar boekhandel Waanders is. Ze leggen haar vriendelijk de kortste route uit.

's Middags praten Douwe en Fleur in een park met hangjongeren die overlast veroorzaken. Ze horen van verre harde muziek en geschreeuw. 'Zoals je nu bezig bent, verniel je het voor jezelf', zegt Fleur tegen de jongeren. Het lukt haar om op een open manier het gesprek aan te gaan en ze merken dat de jongeren luisteren naar de argumenten. Ze spreken af dat Douwe straks nog even contact opnemen met de wijkagent en de jongerenwerker over deze groep.

In de wijk staat ook de hele week een aanhanger geparkeerd op een groenstrook. Douwe gaat de eigenaar aanschrijven dat deze moet worden verwijderd binnen een bepaalde termijn.

3 Ontwikkelingen

3.1 Huidige situatie

De inzet van toezicht in de openbare ruimte wordt beperkt door de beschikbare capaciteit waardoor we niet goed kunnen aansluiten op behoefte van de stad. Dit betekent dat we een beperkt aantal handhavingstaken uitvoeren. Denk bijvoorbeeld aan het honden (bijt) protocol, afval, evenementen en de naleving van de Drank- en Horecawet. We reageren reactief en meldingsgestuurd, zijn alleen bereikbaar tijdens kantooruren en er is geen ruimte om wijkgericht te werken en preventief aanwezig te zijn. Daarnaast kunnen we niet of heel beperkt inzet plegen bij overlastgevende situaties en leefbaarheidsvraagstukken zoals, verkeersonveilige situaties, fietsen in het voetgangersgebied, loslopende honden en hondenpoep en jeugdoverlast. Onze inzet en eigen informatiepositie in de openbare ruimte is minimaal.

De laatste jaren zijn er veel ontwikkelingen geweest in het toezicht openbare ruimte op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. De wereld om ons heen is veranderd en we constateren dat er behoefte is aan meer, ander en beter toegerust toezicht.

3.2 Meer toezicht

Zwolle groeit. Dit betekent meer inwoners, meer bezoekers en meer activiteiten in de openbare ruimte. Dit brengt verandering in de dynamiek van de stad, meer risico's op onveilige situaties en ook zien we dat de geregistreerde overlast is toegenomen. Het aantal evenementen groeit en Zwolle heeft een toenemend (groot) aantal horecazaken en een rijker wordend nachtleven. De groei van de stad heeft geleid tot een toenemende vraag om toezicht in de openbare ruimte. We merken dat er meer toezicht nodig is en ook op meer thema's dan we nu kunnen uitvoeren. Daarnaast hebben toezichthouders steeds meer bevoegdheden gekregen door veranderende wet- en regelgeving. Zowel intern en extern wordt van ons meer inzet gevraagd en verwacht als het gaat om het toezicht in de openbare ruimte. Voor deze partners willen we graag een betrouwbare en aanspreekbare partner zijn die haar verantwoordelijkheid neemt en kan waarmaken waar ze voor staat.

3.3 Ander toezicht

De laatste jaren constateren we dat er behoefte is aan een andere manier van toezicht houden. Er is steeds meer behoefte aan proactief en preventief aanwezig te zijn in de wijken. We zien op landelijk niveau de opkomst, uitbreiding en professionalisering van toezicht en handhaving en in het bijzonder de buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) in domein 1 (openbare ruimte) De VNG heeft in 2016 haar visie¹ op de gemeentelijke handhaver 2020 naar buiten gebracht. We onderschrijven deze visie en willen daarbij aansluiten. Daarom zetten we ook in Zwolle in op een doorontwikkeling om meer integraal en preventief toezicht te houden. Naast inzet van toezichthouders kunnen ook digitale middelen worden ingezet om het toezicht te intensiveren. Samen

¹ Omdat de burger dat van ons verwacht, VNG maart 2016

met onze partners en bedrijven in de stad willen we deze mogelijkheden verder onderzoeken.

3.4 Beter toegerust toezicht

De wet- en regelgeving verandert en er zijn steeds meer toezichthoudende taken bij de gemeente neergelegd. Daarom pleit de VNG voor uitbreiding van de bevoegdheden van de boa's. Er speelt landelijk een discussie over het wel of niet inzetten van geweldsmiddelen en de zorgen die er zijn over de eigen veiligheid van de toezichthouders. De werkzaamheden vinden namelijk steeds meer plaats ná 17:00 uur en in het weekend. De toezichthouders komen in aanraking met agressie, criminaliteit en een verscheidenheid aan personen die problemen hebben of overlast veroorzaken, zoals personen met verward gedrag, dak- en thuislozen en hangjeugd. We willen dat onze toezichthouders goed toegerust zijn en daarmee kunnen omgaan. Dit betekent een doorontwikkeling in de toerusting en uitrusting van de toezichthouders.

3.5 Bijdrage aan andere opgaven en beleidsdoelen

De visie Toezicht openbare ruimte heeft relaties met verschillende beleidsdocumenten die zijn geformuleerd om de leefbaarheid en veiligheid in de stad te behouden of op punten te versterken. De visie sluit nauw aan bij de wijkopgaven uit de Stadsdeelsadviezen, de Veiligheidsvisie en het programma ondermijning. Deze drie documenten zijn grotendeels de kapstok voor de inzet van toezicht in de openbare ruimte. Deze inzet wordt jaarlijks benoemd in het Vergunningen, Toezicht en Handhavingsuitvoeringsprogramma (VTH-uitvoeringsprogramma) en verantwoord in het VTH-jaarverslag.

Wijkopgaven

Zwolle heeft vijf stadsdelen met zeventien wijken waar meer dan 128.000 inwoners wonen. Elke wijk heeft zijn eigen dynamiek. Hoe zorgen we ervoor dat Zwollenaren zich prettig voelen in hun wijk. Wat is nodig om, met elkaar, de buurten in Zwolle leefbaar te houden. In de stadsdelen van Zwolle worden op basis van onder andere het Buurt-voor-Buurt onderzoek en actuele (beleids)ontwikkelingen Stadsdeeladviezen met daarin wijkopgaves geformuleerd. Deze opgaven richten zich onder andere op het behouden of verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid. Het toezicht in de wijken wordt hierop afgestemd.

Veiligheidsvisie

De Veiligheidsvisie wordt elke vier jaar vastgesteld en is de kapstok voor onze strategische- en tactische veiligheidsopgaven. De nadruk in de Veiligheidsvisie ligt op de opgaven die met prioriteit worden opgepakt. In 2019 heeft de gemeenteraad de visie vastgesteld waarbij de komende jaren de prioriteit ligt op het gebied van ondermijnende criminaliteit, digitale veiligheid, drugs- en drank, personen met verward gedrag, jeugd en verkeer. Een goede informatiepositie, preventieve aanwezigheid en zichtbaarheid in de wijken van onze toezichthouders zijn onmisbaar in een effectieve aanpak van deze thema's. Doordat zij samen met andere professionals van onder meer politie, Travers Welzijn, sociale wijkteams en woningcorporaties zichtbaar en voelbaar in onze wijken en buurten werken, ontstaat er een continue wisselwerking tussen professionals,

inwoners en ondernemers. We weten wat er leeft en speelt waardoor we vroegtijdig kunnen signaleren en anticiperen.

Programma Ondernijning

Het programma Ondernijning vloeit voort uit de strategische opgave in de Veiligheidsvisie de aanpak van ondernijnde criminaliteit te intensiveren via een systeemaanpak. Deze systeemaanpak wordt gerealiseerd door in te zetten op een bewuste en weerbare organisatie, een weerbare maatschappij en de aanpak van concrete casuïstiek in het lokaal coördinatiepunt ondernijning. Toezichthouders zijn de oren en ogen op straat en helpen bij het vergaren van informatie die nodig is voor het zicht krijgen op ondernijning en de aanpak van concrete casuïstiek. Toezicht en handhaving is daarnaast essentieel bij het uitvoeren van interventies om ondernijning zoveel mogelijk te voorkomen c.q. met handhavingsmaatregelen aan te pakken.

3.6

Toekomst

De Zwolse samenleving is continu in beweging. We blijven de komende jaren groeien in aantallen inwoners en bezoekers en gebouwen. De opkomst van nieuwe technologieën zorgt voor nieuwe mogelijkheden om zicht te krijgen op de leefbaarheid en veiligheid in de stad. Dit betekent dat we blijvend nadenken over toezicht in de openbare ruimte en op welke manier we nieuwe ontwikkelingen meenemen in het organiseren en uitvoeren van het toezicht. We leggen onze inzet elk jaar vast in het VTH-uitvoeringsprogramma en verantwoorden ons in het jaarverslag. In 2022 onderzoeken we hoever we met alle nieuwe inzet en andere middelen de visie hebben uitgevoerd en wat nog nodig is om in 2025 overeenkomstig de visie te kunnen werken.